

افزایش ۱۲ برابری بازگشت نخبگان در ۴ سال

پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف اخیرا با انتشار گزارشی اطلاعات قابل توجهی از وضعیت مهاجرت دانشجویان ایرانی منتشر کرده است. تحلیل «فرهیختگان» را از این گزارش در ادامه می خوانید

محمدرضا حیاتی
مدیر گروه دانشگاه

حادثه تلخ سقوط هواپیمای تهران-کی یف جدای از متن ماجرا، حواشی زیادی را به وجود آورد. برجسته شدن مساله «مهاجرت» یکی از همین حواشی بود که بازتاب های متفاوتی در رسانه های داخلی و خارجی داشت. در این میان، برخی رسانه ها با اسکی روی این موضوع، آن را نشانه گستردگی نرخ مهاجرت نخبگان از ایران عنوان کردند و آمارها و وعده های متفاوت و البته متناقضی را برای مخاطبان خود ارائه دادند. اما این عدد و رقم ها چقدر قابل اعتماد است؟ آیا آمارهای قطعی و دقیقی را می توان برای جمعیت دانشجویان بین المللی نه تنها در ایران بلکه در دیگر کشورهای جهان استخراج کرد؟ به طور مثال یکی از این رسانه ها ادعا کرده است: «در سال ۱۳۹۱ حدود ۱۵۰ هزار دانشجو تقاضای خروج از کشور را کرده اند که بیشترشان دانشجوی دوره دکتری بودند. همچنین ۶۴ درصد دانش آموزان ایرانی مدال آور المپیا در ۱۴ سال گذشته از ایران مهاجرت کرده اند.» این در حالی است که براساس اطلاعات موجود در پایگاه مرکز بنیاد ملی نخبگان «کل دانشجویان بین المللی ایران در جهان در سال ۹۱، براساس آمار یونسکو ۴۹۴۵۷ نفر بوده، این رقم کمتر از یک سوم رقم ادعایی تقاضای خروج ۱۵۰ هزار نفری در یک سال است.»

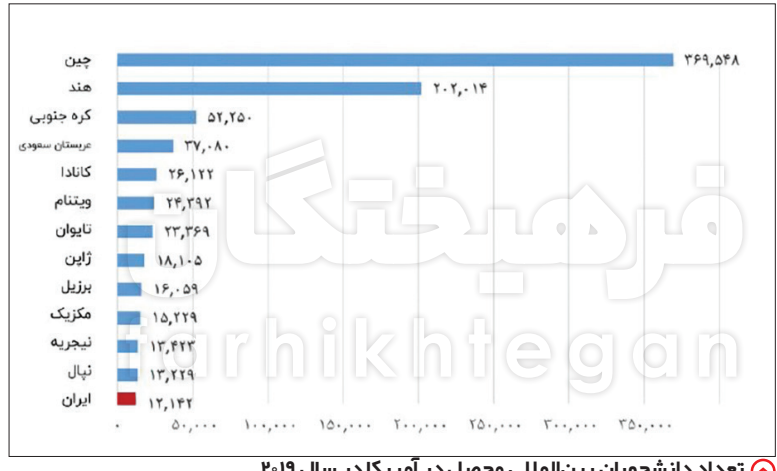
رصدخانه مهاجرتی ایران که وابسته به پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف است، اخیرا چکیده ای از آخرین وضعیت شاخص های کلیدی مهاجرت های بین المللی ایران در قیاس با تراز جهان در حوزه های مختلف جابه جایی دانشجویی، مهاجرت کاری-اقتصادی و مهاجرت اجباری (پناهنجویی و اقلیمی) منتشر کرده که این آمارها تا پایان سال ۲۰۱۸ استخراج شده است.

این رصدخانه درباره چرایی انتخاب بازه تاریخی آماری خود نوشته است: «نکته حائز اهمیت اینکه با توجه به دشواری تهیه و همگن سازی داده های متنوع

مهاجرت های بین المللی در کشورهای مختلف مهاجرتست و مهاجرتی دنیا، معمولا یک تاخیر زمانی یک تا دو ساله میان زمان انتشار گزارش های مرجع مهاجرتی و زمان رجوع به داده های آماری وجود دارد. از این حیث، ارجاع و دسترسی بیشتر گزارش های مهاجرتی سال ۲۰۱۹ به داده های مهاجرتی مربوط به سال ۲۰۱۷ یا حداکثر سال ۲۰۱۸ میلادی بوده است. با این حال رصدخانه مهاجرت ایران سعی کرده ضمن ارجاع به اطلاعات معتبرترین گزارش های جهانی مهاجرت در سال ۲۰۱۹، داده های آماری مربوط به سال ۲۰۱۹ را از منابع ملی و محلی استخراج یا با امکان سنجی قابلیت اتصال و مقایسه پذیری این داده ها، آنها را در گزارش پیش رو ارائه کند.»

نگاه کلی

با نگاهی دقیق به این گزارش داده های قابل توجهی استخراج می شود، به طور نمونه جمعیت دانشجویان ایرانی ساکن آمریکا با کاهش قابل توجهی روبه رو شده، به این معنی که تعداد دانشجویان ایران از ۱۲۷۸۳ نفر در پایان سال ۲۰۱۷ به ۱۲۱۴۲ نفر در پایان سال ۲۰۱۸ رسیده است. یا در مورد دیگر رتبه ایران در میان کشورهای دانشجویی در رتبه ۱۲ در سال ۲۰۱۲ به رتبه ۲۰ در سال ۲۰۱۷ رسیده است. البته این آمارها وجه دیگری نیز دارد و محدودیت های آمریکا باعث

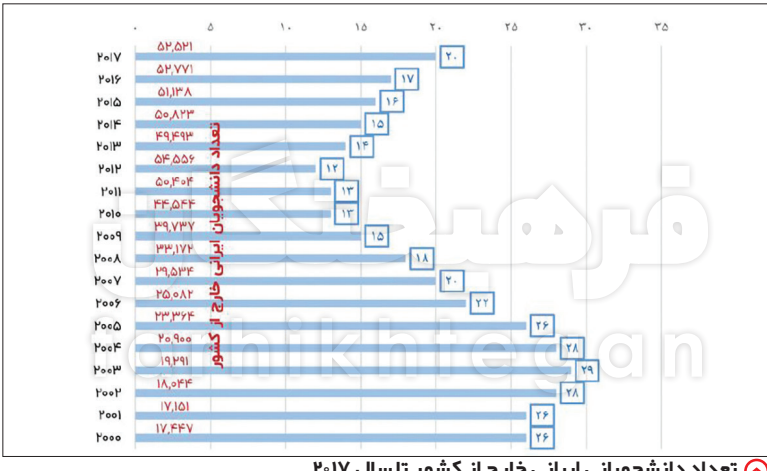
شده دانشجویان شاغل به تحصیل در این کشور را به سمت کشورهای کانادا، آلمان و ترکیه سوق دهد. بخش مهم این گزارش تعداد متخصصان و فارغ التحصیلان بازگشتی به ایران است که آمارها از افزایش ۱۲ برابری نسبت به سال های قبل حکایت دارد.

کشورهای دانشجویی

این پژوهش در بخشی از گزارش خود به وضعیت ایران بین کشورهای دانشجویی اشاره کرده است. سال ۲۰۱۶، ایران با ۵۲۳۰۷ دانشجوی بین المللی در رتبه ۱۸ دنیا قرار دارد و کشورهایی چون چین، آلمان، کره جنوبی، هند، فرانسه، عربستان، اوکراین، ایتالیا و روسیه در رتبه های بالاتری از ایران قرار دارند. البته با نگاهی به بخش دیگر این گزارش جایگاه ایران در سال ۲۰۱۷ نیز بهبود پیدا کرده و با تعداد ۵۲۵۲۱ دانشجوی بین المللی در رتبه ۲۰ جهان قرار گرفته که در مقایسه با سال ۲۰۱۲ که جمعیت ۵۴۵۵۶ نفری بوده، با کاهش حدود ۲۰۰۰ نفری روبه رو شده است.

افزایش خروج از آمریکا

یکی دیگر از نتایج قابل توجه این پژوهش وضعیت تحصیل دانشجویان ایرانی در دانشگاه های آمریکاست. براساس

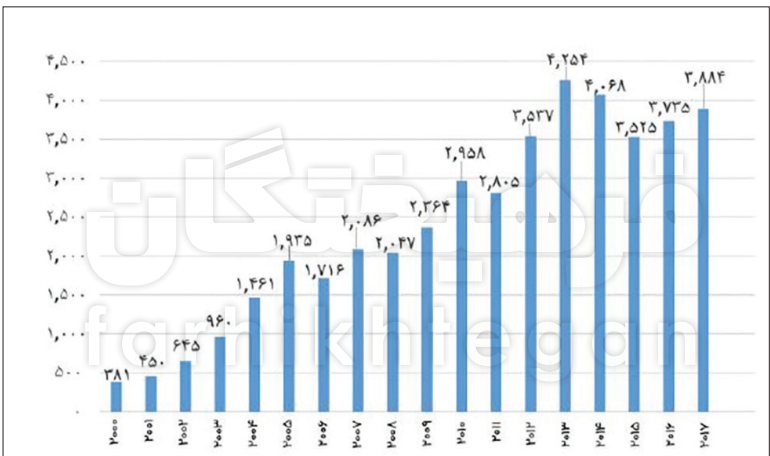
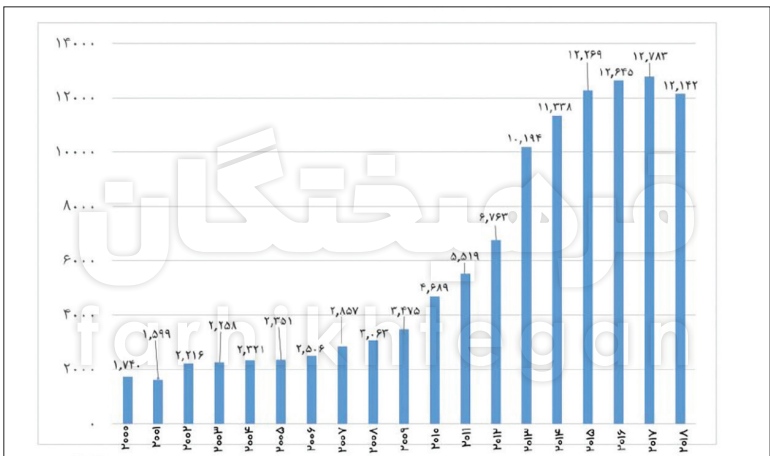
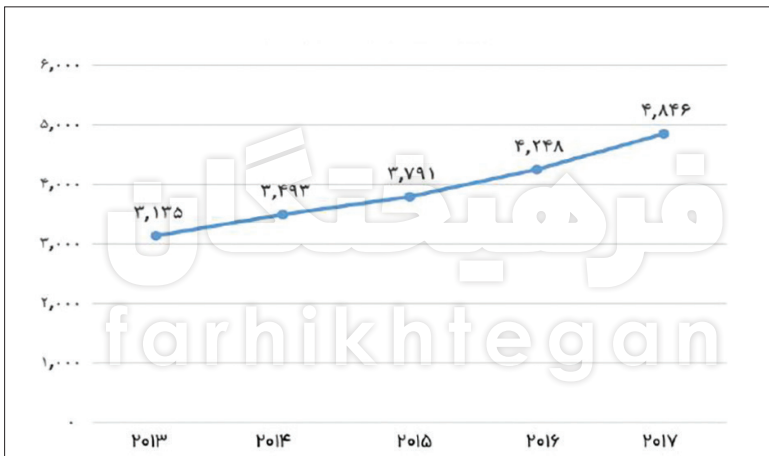
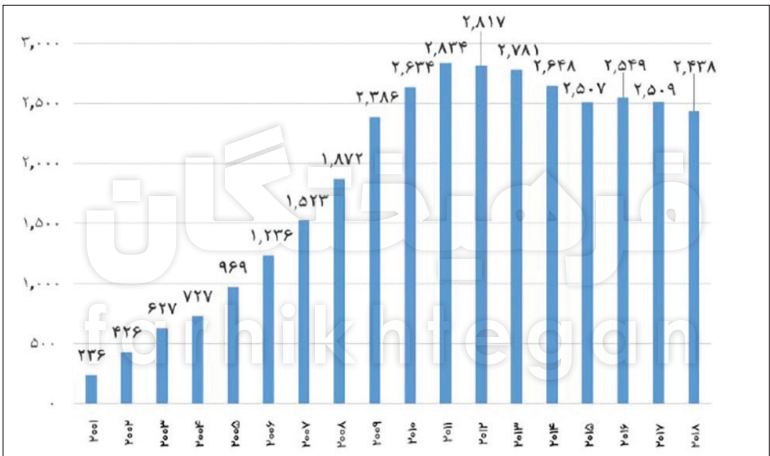
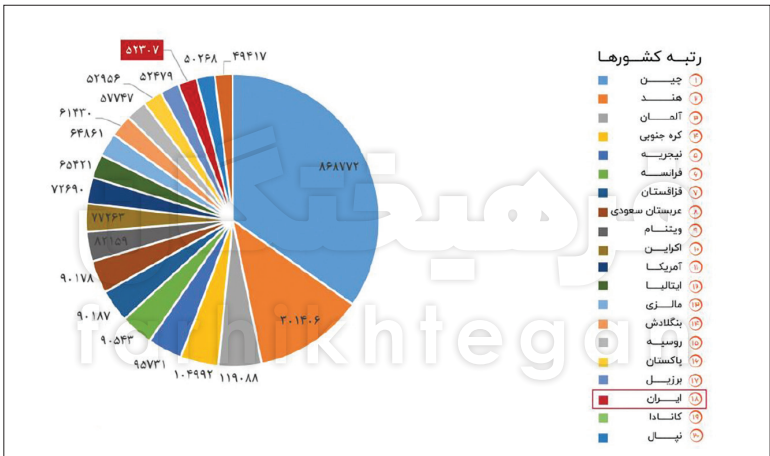
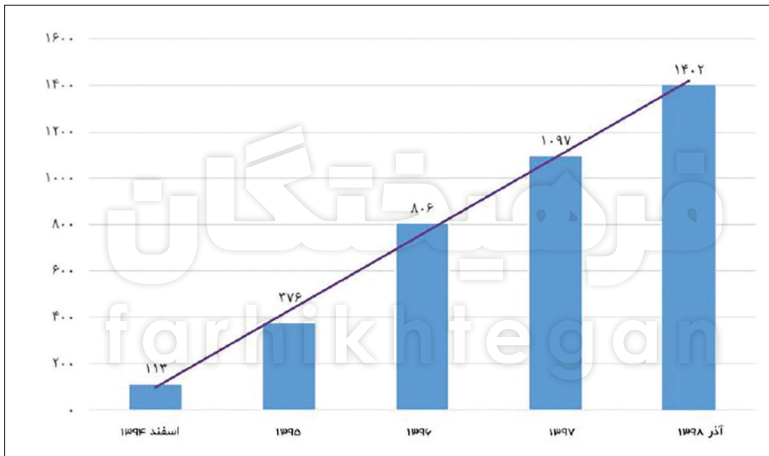

داده های این گزارش، شیب افزایش دانشجویان ایران ساکن در آمریکا که طی سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۶ با افزایش قابل توجهی همراه شده بود، طی سال های اخیر با کاهش روبه رو شده است. به این معنی که سال ۲۰۱۵ تعداد ۱۲۲۶۹ نفر، در سال ۲۰۱۶ تعداد ۱۲۶۴۵ نفر، در سال ۲۰۱۷ تعداد ۱۲۷۸۳ نفر و سال ۲۰۱۸ تعداد ۱۲۱۴۲ دانشجوی ایرانی در دانشگاه های آمریکا تحصیل می کردند.

این پژوهشکده پیش بینی جالبی درباره آینده حضور دانشجویان ایران در آمریکا کرده و می نویسد: «با توجه به محدودیت های اعمال شده از سوی دولت ترامپ برای ورود اتباع ایرانی به خاک آمریکا، تعداد دانشجویان ایرانی در آمریکا کاهش یافته و پیش بینی می شود ادامه این روند سهم و تعداد دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در آمریکا را با کاهش روبه رو کند. همچنین پیش بینی می شود کشورهایی چون ترکیه، کانادا و آلمان تبدیل به مقاصد جایگزین برای دانشجویان ایرانی شود. البته آمار حضور ایرانی ها در آمریکا نسبت به دیگر کشورها قابل مقایسه نیست، به طور نمونه اگر از چین و هند به دلیل جمعیت زیاد این دو کشور عبور کنیم، کره جنوبی با ۵۲۲۵۰ دانشجو، عربستان با ۳۷۰۸۰، کانادا با ۲۶۱۲۲، ویتنام با ۲۴۳۹۲، ژاپن با ۱۸۱۰۵ و برزیل با ۱۶۰۵۹ دانشجویان در رتبه بالاتری از ایران به لحاظ تعداد دانشجوی حاضر در این کشور قرار دارند.»

افزایش آمار بازگشت به ایران کاهش علاقه به تحصیل در کشور استرالیا یکی دیگر از نتایج این پژوهش است، در حالی که موج حضور ایرانی هادر دانشگاه های استرالیا از ۲۳۶ نفر در سال ۲۰۰۱ به ۲۸۱۷ نفر در سال ۲۰۱۲ رسیده بود، طی سال های بعد، این میزان به ۲۴۳۸ نفر در سال ۲۰۱۸ رسیده است که این آمارها از کاهش ۱۳ درصدی خبر می دهند.

البته این گزارش یک بخش قابل توجه دیگری نیز دارد و آن هم افزایش بازگشت متخصصان و فارغ التحصیلان دانشگاهی به ایران طی چهار سال گذشته است. براساس این آمارها، در سال ۱۳۹۴ تنها ۱۱۳ فارغ التحصیل دانشگاهی به ایران بازگشته اند که این آمار در سال ۱۳۹۵ به ۳۷۶، سال ۱۳۹۶ به ۸۰۶، سال ۱۳۹۷ به ۱۰۹۷ و در آذر سال ۱۳۹۸ به ۱۴۰۲ نفر رسیده که نسبت به سال ۹۴ به عبارتی افزایش ۱۲ برابری داشته است.

آخرین وضعیت اجرای طرح سرباز ماهر
معاون آموزشی دانشگاه جامع علمی- کاربردی درباره اجرای طرح «سرباز ماهر» گفت: «تلاش دانشگاه این است که زمینه های اجرای این طرح را از بهمن ماه ۹۸ فراهم کند.» مختار جلالی جوانان در گفت وگو با رسانه ها با اشاره به اجرای طرح سرباز ماهر در دانشگاه جامع علمی- کاربردی از بهمن ماه گفت: «طرح سرباز ماهر براساس تفاهنامه سه جانبه ای که بین دانشگاه جامع علمی- کاربردی، دانشگاه فنی و حرفه ای و ستادکل نیروهای مسلح منعقد شده است، اجرایی می شود.» او ادامه داد: «به موجب این طرح از ظرفیت عظیم ملی سربازان استفاده می شود، چون هر ساله ۴۰۰ تا ۴۰۰ هزار سرباز وارد فرآیند نظام وظیفه می شوند و با اجرای این طرح همزمان با انجام خدمت مقدس سربازی یک مهارت کسب می کنند تا در پایان دوره علاوه بر داشتن کارت پایان خدمت بتوانند به یک مهارت هم مجهز شوند.»

جزئیات برگزاری آزمون استخدامی وزارت بهداشت
حسین توکلی، مشاور عالی سازمان سنجش آموزش کشور در گفت وگو با فارس، گفت: «آزمون استخدامی وزارت بهداشت ویژه پزشکان متخصص در قالب هفتمین دوره آزمون استخدامی دستگاه های اجرایی جمعه ۲۷ دی در مرکز استان برگزار می شود.» وی افزود: «کارت شرکت در این آزمون داوطلبان از امروز سه شنبه ۲۲ دی ماه ۹۸ برای مشاهده و پرینت روی پایگاه اطلاع رسانی سازمان سنجش آموزش کشور به نشانی www.sanjesh.org قرار می گیرد و داوطلبان تا پنجشنبه مهلت دارند برای دریافت کارت اقدام کنند.» او یادآور شد: «فرآیند برگزاری آزمون از ساعت هشت صبح است و در ورودی حوزه های امتحانی برای آزمون راس ساعت ۷:۳۰ بسته می شود.»

شرط برخورد با اساتید دچار رکود علمی
حسین حسینی، معاون آموزشی دانشگاه تهران درباره برخورد با اعضای هیات های علمی ای که دچار رکود علمی می شوند، گفت: «اسامی افرادی که طی سه سال موفق به کسب ترفیع نشده اند، به رئیس دانشگاه اعلام می شود.» او در گفت وگو با مهر گفته است: «براساس آیین نامه استخدامی اعضای هیات علمی، روش نخست این است که اگر عضو هیات علمی، واجد شرایط بازنشسته شدن باشد، بازنشسته می شود. روش دوم نیز به این صورت است که اگر حداقل ۲۰ سال سابقه خدمت قابل قبول داشته باشد، با حداقل ۲۰ روز حقوق و مزایا یا هماهنگی صندوق بازنشستگی ذی ربط، بازنشسته می شود.» معاون آموزشی دانشگاه تهران بیان کرد: «در صورتی که فرد شرایط بازنشستگی را نداشته باشد، سنوات قابل قبول او با پرداخت تا ۲۰ روز حقوق و مزایای مشمول کسور بازنشستگی به ازای هر سال خدمت قابل قبول، به تشخیص هیات رئیسه به علاوه وجوه مرخصی های ذخیره شده با خرید می شود.»